

Türk Dergi Yayıncılığının Önderlerinden Adnan Cahit Ötügen'in İzinde: Kütüphane, Arşiv ve Müze Araştırmaları Dergisi (LAMRe Journal)

Following in the Footsteps of Adnan Cahit Ötügen, One of the Leaders of Turkish Journal Publishing: Library, Archive and Museum Research Journal (LAMRe Journal)

Yasin Şeşen*

Öz

Türk kütüphaneciliğinin öncülerinden olan Adnan Cahit Ötügen 1911'de Manastır'da doğmuştur. Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde tamamlamıştır. 1935'te Türk atasözleri üzerine bitirme teziyle üniversiteden mezun olmuştur. Üniversite yıllarında oldukça aktif bir öğrencilik hayatı geçiren Adnan Cahit Ötügen, bu sürede Millî Türk Talebe Birliğinde yönetim kurulu üyeliği, Edebiyat Fakültesi Talebe Derneğinde başkanlık gibi çeşitli görevler de üstlenmiştir. Ötügen, çalışma hayatının başlangıcında bir süre liselerde edebiyat ve Almanca öğretmenliği yapmış, ilerleyen yıllarda Millî Kütüphane Müdürlüğü, Yüksek Öğrenim Genel Müdürlüğü, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Vekilliği gibi çeşitli görevlerde bulunmuştur. 1964'de İstanbul Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümünün lisans düzeyinde eğitim öğretime başlaması için çalışmalar yapmıştır. 1949'da kurulmasına öncülük ettiği Türk Kütüphaneciler Derneğinin 1950-1951 yıllarında başkanlığını da yürütmüş, dernek tarafından çıkarılan bültenin (dergi) yayım müdürlüğünü yapmıştır. Adnan Ötügen 1971'de emekli olarak İstanbul'a yerleşmiş, kalp krizi sebebiyle 2 Mart 1972'de vefat etmiştir. Sahada, akademi ve bürokraside yaptığı hizmetlerle Türk kütüphaneciliğinde yeni bir devir başlatan Adnan Cahit Ötügen, kütüphaneciliğin ülkemizde kurumsallaşması ve saygın bir meslek olması için yoğun mesai harcamıştır ("Adnan Ötügen", 2022). Adnan Cahit Ötügen'in öncülük ettiği dergi yayıncılığının takibinde olarak; Kütüphane, Arşiv ve Müze Araştırmaları Dergisi / Library, Archive and Museum Research Journal ("Lamre Journal", 2022) 2020 yılında kurulmuştur. Derginin kuruluş hedefi ve amacı; Türkiye ve Dünyada 'Kütüphane, Arşiv, Müze ve Kültürel Miras vb.' ile ilgili alanlarda ortaya koyulan yayınlar ve ilişkili diğer bilim dallarıyla ilgili bilimsel çalışmaları desteklemek, yayımlamak ve geliştirmektir. Çalışmada ilgili derginin yayın hayatındaki güncel durumu ve mesleğe katkısı analiz edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Akademik dergi; arşiv; dizin; kütüphane; müze; Türkiye.

Abstract

Adnan Cahit Ötügen, one of the pioneers of Turkish librarianship was born in Manastır in 1911. He completed his higher education at the Faculty of Literature of Istanbul University. He graduated from the university in 1935 with a graduation thesis on Turkish proverbs. Adnan Cahit Ötügen, who spent a very active student life during his university years also held various positions such as board member of the National Turkish Student Association, chairman of the Literary Faculty Student Association during this time. Ötügen worked as a Literature and German teacher in high schools for a while at the beginning of his working life and in the following years he worked in various positions such as

* Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Niğde, Türkiye: E-posta: ysesen11@gmail.com

Niğde Ömer Halisdemir University, Department of Library and Documentation, Niğde, Türkiye: E-mail: ysesen11@gmail.com

National Library Directorate, General Directorate of Higher Education, General Directorate of Fine Arts in 1964. He worked for the Istanbul University Librarianship Department to start teaching education at the undergraduate level. He was also the president of the Turkish Librarians' Association, which he led in 1949, in 1950-1951 and was the publishing director of the bulletin (journal) issued by the association. Adnan Ötüken retired to Istanbul in 1971 and died on March 2, 1972 due to a heart attack. Adnan Cahit Ötüken, who has started a new era in Turkish librarianship with his services in the field, academia and bureaucracy has spent a lot of time to institutionalize librarianship in our country and become a respected profession. Library, Archive and Museum Research Journal was established in 2020 as a follow-up to the publication of the journal led by Adnan Cahit Ötüken. The aim and purpose of the journal's establishment are; Library, Archive, Museum and Cultural Heritage etc. in Türkiye and around the world to support, publish and develop scientific studies related to publications and other related branches of science in related fields. In the study, the current situation in the publication of the relevant journal and will contribute to the profession.

Keywords: *Academic journal; archive; index; library; museum; Türkiye.*

Giriş

Ülkemizde Cumhuriyet Döneminden itibaren pek çok süreli yayın (dergi vb.) yayınlanmaktadır. Öncelikle basılı yayıncılık şeklinde ilerleyen dergi yayıncılığı, günümüzde elektronik ortamların gelişmesiyle birlikte basılı/elektronik platformlarda daha hızlı ve verimli şekillerde devam ettirilmektedir. Türkiye’de Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre halen 10000’e yakın dergi yayımlanmaktadır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ulusal ISSN Ajansı tarafından dergi yayınları takip edilmekte ve ISSN (Uluslararası Standart Süreli Yayın Numarası) atamaları gerçekleştirilmektedir. An itibariyle Türkiye genelinde Atanan ISSN sayısı: 19624’tür (“T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ulusal ISSN Ajansı”, 2022)⁸⁶.

Akademik dergiler, güncel literatürü takip etmede ve yeni bilgilere erişimde önemli bir rol oynamaktadırlar. Farklı alanlarda çok özel konuların ortaya koyulması açısından çok zengin bir alan olan dergi yayıncılığı, akademik alanda önemli bir yere sahiptir. Örneğin, sosyal bilimler alanında kitap tipi yayınlar ön planda görünse de Türkiye de geçmişten günümüze birçok farklı basılı/elektronik (e) dergi yayınlanmıştır (Şeşen, 2021, s. 48). Yayınlanan akademik dergilerin ulaşmak istediği hedef her zaman akademik dünyaya katkı sağlamak ve Türkiye’de akademik ortamın geliştirilmesidir. Özellikle son yıllarda araştırmacıların bilimsel elektronik dergi hizmetlerine erişimleri açısından büyük atılımlar ortaya koyulmuştur.

Akademik dergiler, elektronik ortamdaki kaynaklara erişmek isteyen dünya çapındaki araştırmacılara katkı sağlayan ve onların bilgilenim seviyesinin geliştirilmesine yardımcı olan kaynaklardır. Akademik dergilerin geliştirilmesiyle birlikte, bilgiye katılımının sağladığı olumlu motivasyon seviyesinde de artış sağlanmıştır. Akademik dergiler, bilim adamları tarafından yaygın olarak kullanılan önemli resmi iletişim araçlarıdır. Güncel araştırma sonuçlarının yayınlanması ve bunlara hızla ulaşılması, bilimsel dergilerin en temel özellikleri haline gelmektedir. Bu özellikler

⁸⁶ <https://ekygm.gov.tr/Home/Index?ReturnUrl=%2f>

I. Uluslararası Gelenekten Geleceğe Bilgi ve Belge Yönetimi Sempozyumu

bilimsel dergileri diğer bilimsel iletişim araçlarından ayırır ve güncelliğin ön planda olduğu disiplinlerde daha çok kullanılmasını da sağlar (Küçük, Al ve Olcay, 2008, s. 4).

Türkiye’de özellikle son 10 yıl içerisinde başta üniversiteler olmak üzere çok sayıda kurum tarafından açık erişimli dergi modelleri geliştirilmiştir. E-Dergilerin öne geçme nedenleri arasında bireysel, kurumsal ve ulusal olmak üzere üç düzeyde çıkarın varlığından bahsedilebilir. E-Dergiler, bireysel çalışmalar üzerinde daha fazla keşif yapma olanağı tanır ve yayınlanmış literatürün ulusal/uluslararası kullanım potansiyelini artırır. Kullanılan literatürün atıf olma oranını arttırarak yazara da maddi/manevi katkıda bulunur. Bu nedenle günümüzde e-dergi yayıncılığının devam ettirilmesi ile yayın türü kısıtlaması olmaksızın her türlü yayıncılığın web tabanlı açık yayıncılık modeline uygun olarak yürütülmesi bireysel, kurumsal ve ulusal çıkarlar için en uygun yaklaşım durumundadır (Odabaş ve Odabaş, 2012, s. 368).

1952 yılında Türk Kütüphaneciler Derneği’nin kuruluş amacını gerçekleştirme yolunda ilk koşul olarak belirlediği ‘kütüphanecilik, bilgi-bilim ve arşivcilik alanlarında ilmi ve mesleki yayınlar yapar’ ifadesi Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni’nin yayın hayatına başlamasıyla uygulamaya konulmuştur (Anatüzük, 1990 Madde 2/a). Yılda dört kez yayın yapmayı hedeflemesi ve meslektaşlarının adıyla bir derginin yayın hayatına başlaması içinde bulunduğu dönem itibariyle dergiyi farklı kılan özellikler olarak dikkati çekmiştir. Yılda dört sayı çıkarma hedefine yazı sağlama ve basımevi güçlükleri nedeniyle ilk yıllarda ulaşamayan Dergi’nin ilk dört cildi ikişer, beşinci cildi üç, altıncı ciltten itibaren 4 sayı olarak çıkarılmıştır (Keseroğlu, 2002, s. 3). İlk sayısında Dergi’nin misyonu ‘Türk kütüphanecilerinin hizmetlerini, Türk bilim âlemine, aydınlarımıza ve yabancı meslektaşlarımıza aynen aktarmak’ olarak ifade edilmiştir. Derneğin kuruluşunda önemli rol oynayan Adnan Ötüken aynı zamanda derginin de ilk editörüdür. Derginin yayın okurlarıyla buluşması kütüphanecilik meslek olarak algılanmasında önemli bir ön koşulun daha yerine getirildiği anlamına gelmektedir. Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni bilimsel araştırmaya dayanan makaleleri, haberleri, duyuruları, tanıtım yazıları ile tüm meslektaşlarına kütüphanecilik, arşivcilik ve bilgi-bilim alanlarında önemli bilgiler sunarak kısa zamanda kendi alanıyla ilgili en sık başvurulan süreli yayın olma özelliğini kazanmıştır. Dergi bu özelliği ile yalnızca ülkemizdeki ve yurtdışındaki gelişmeleri meslektaşlarıyla paylaşmakla kalmamış; meslek mensupları arasındaki iletişimin ve eşgüdümün sağlanmasında da etkili olmuştur (Anameriç ve Rukancı, 2017, s. 65).

Resim 1

Adnan Cahit Ötüken'in Yer Aldığı Kütüphane Karesi ("Adnan Ötüken Resim", 2022)⁸⁷

Tüm bu gelişmelere katkı sağlamak amacıyla, Kütüphane, Arşiv ve Müze Araştırmaları Dergisi/ Library, Archive and Museum Research Journal 2020 yılında kurulmuştur. Derginin kuruluş hedefi ve amacı; Türkiye ve Dünyada 'Kütüphane, Arşiv, Müze ve Kültürel Miras vb. alanlarda ortaya koyulan yayınlar ve ilişkili diğer bilim dallarıyla ilgili bilimsel çalışmalarını desteklemek, yayımlamak ve geliştirmektir.

Kütüphane, Arşiv ve Müze Araştırmaları Dergisi / Library, Archive and Museum Research Journal Kuruluş Hikayesi, Genel Özellikleri ve Mesleğe Katkıları

Library, Archive and Museum Research Journal (LAMRe), 2020 yılından itibaren yayın yapan ulusal/uluslararası alan dizinlerinde taranan prestijli bir mesleki dergidir. LAMRe Journal, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi bölümü resmi yayın organıdır. Dergi; online olarak Türkçe ve İngilizce dillerinde makale kabul eden, uluslararası hakemli bir dergidir. Dergi; yılda iki (2) sayı olarak elektronik ortamda (Ocak ve Temmuz aylarında) yayımlanır. Ayrıca ek/özel sayı, konuya özel şekilde de yayımlanabilir. Library, Archive and Museum Research Journal'de;

- Kütüphane Yönetimi,
- Arşivcilik,
- Müzecilik,
- Bilgi Yönetimi,

⁸⁷ <https://adnanotuken.kutuphane.gov.tr/TR-85293/-fotograf-galerisi.html>

I. Uluslararası Gelenekten Geleceğe Bilgi ve Belge Yönetimi Sempozyumu

- Belge Yönetimi ve İşletimi,
- Bilimsel ve Kültürel Belleğin Korunması,
- Belgesel Mirasın Korunması
- Yönetim Bilişim Sistemleri,
- Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik,
- Büro Yönetimi ve Sekreterlik,
- İletişim, İşletme, Yönetim - Organizasyon vb. alanlarındaki akademik araştırma, derleme ve saha/uygulama makalelerine yer verilir.

Library, Archive and Museum Research Journal'ın amacı; Türkiye ve Dünyada 'Kütüphane, Arşiv, Müze ve Kültürel Miras vb.' ile ilgili alanlarda ortaya koyulan yayınlar ve ilişkili diğer bilim dallarıyla ilgili bilimsel çalışmaları desteklemek, yayımlamak ve geliştirmektir. Dergi bu amaçla hareket ederek hem uygulama hem de teorik olarak ortaya konulan ulusal ve uluslararası çalışmaları bünyesinde barındırmayı hedeflemektedir. Kütüphane, Arşiv, Müzecilik, Bilimsel ve Kültürel Belleğin Korunması, Belgesel Mirasın Korunması, Kütüphane Yönetimi, Bilgi Yönetimi, Belge Yönetimi ve İşletimi konuları vb. alanlarındaki akademik araştırma, derleme, olgu sunumu ve uygulama makalelerine yer verilir. Uygulama bölümlerindeki ankete ve çeşitli uygulama çalışmalarına dayalı çalışmalar, ulusal ve/veya uluslararası alan dizinlerinde taranabilecek duruma uygun formatta makaleleri içerir. Library, Archive and Museum Research Journal (LAMRe)'de Budapest Open Access Initiative (BOAI) kuralları esas alınarak açık erişim politikası uygulanmaktadır. LAMRe'de yayımlanan tüm çalışmalar yayın tarihinden itibaren açıktır ve bu çalışmaları indirmek isteyenlerden hiçbir ücret talep edilmemektedir. LAMRe, yayımlanan tüm çalışmalar için Creative Commons Attribution License (Attribution - Non Commercial - No Derivatives 4.0 International CC BY-NC-ND) lisansını kullanmaktadır. Dergi, Ulusal/Uluslararası 20 atıf dizininde taranmaktadır. Library, Archive and Museum Research Journal (LAMRe); TR Dizin, Scopus ve Web Of Science (WOS)'ta taranabilmek için gerekli resmi başvurularını yapmış ve ulusal/uluslararası arenada en geçerli durumda olan bu dizinlerde uzun yıllar var olabilmek amacıyla editör ve bilimsel danışma kurulu ile birlikte yoğun uğraşlar vermektedir. Derginin güncel olarak tarandığı en önemli dizinler şunlardır;

- Index Copernicus,
- DRJI,
- ROAD/EBSCO,
- -dealOnline,
- Asos,
- Worldcat/Crossref,
- Index Medicine,
- Türkiye Atıf Dizinidir ("Lamre Journal Genel Özellikler", 2022)⁸⁸.

Sonuç ve Genel Değerlendirme

Türkiye'de bilimsel ve kültürel alana katkıları açısından her mesleki dergi kıymetlidir. Kütüphanecilik mesleğinin Türkiye Cumhuriyeti'nde etkisini her geçen gün ilerletmeye başladığı 2022 yılında, elektronik dergi yayıncılığı tüm gücüyle devam ettirilecek ve geçen zaman içerisinde

⁸⁸ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lamre/about-journal>

yeni mesleki dergilerde umuyoruz ki aramızda katılacaktır. Geçmiş dönemlerden itibaren bu alanda sorumluluk üstlenmiş başta Adnan Ötüken olmak üzere Türk Kütüphaneciliği'nin önemli şahsiyetleri de özverili çalışmalarıyla her zaman gönüllerde kendilerine yer bulacaklardır.

Kaynakça

- Adnan Ötüken, (2022, 2 Nisan). Adnan Ötüken hakkında. 2 Nisan 2022 tarihinde <https://www.zdergisi.istanbul/makale/iz-birakan-kutuphaneciler-626> adresinden erişildi.
- Adnan Ötüken Resim, (2022, 4 Nisan). Adnan Cahit Ötüken'in Yer Aldığı Kütüphane Karesi. 4 Nisan 2022 tarihinde <https://adnanotuken.kutuphane.gov.tr/TR-85293/-fotograf-galerisi.html> adresinden erişildi.
- Anameriç, H., Rukancı, F. (2017). “Belgelerle Türk kütüphanecilik tarihi (1938-1960): Retrospektif bir değerlendirme (I)”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 49-70.
- Anatüzük ve Bakanlar Kurulu Kararları. (1990). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Keseroğlu, H. S. (2002). “Okur gözüyle TKDB (1952-1986) / TK (1987-2001) Dergisi'nin 50. yılı”. *Türk Kütüphaneciliği*, 16 (3), 217-236.
- Küçük, M. E., Al, U., Olcay, N. E. (2008) “Türkiye’de bilimsel elektronik dergiler”. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(3), 308-319.
- Lamre Journal, (2022, 2 Nisan). *Lamre Journal Dergisi hakkında*. 2 Nisan 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lamre> adresinden erişildi.
- Lamre Journal Genel Özellikler, (2022, 3 Nisan). 3 Nisan tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lamre/about-journal> adresinden erişildi.
- Odabaş, H., Odabaş, Y. (2012). “Türkiye’de akademik açık dergi yayıncılığı ve Atatürk Üniversitesi’nde açık e-dergi uygulaması”. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (TAED)*, 47, 355-370.
- Şeşen, Y. (2021). “Analysis of the journal evaluation criteria: A model study”. *Lamre Journal*, 2(1), 47-56.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ulusal ISSN Ajansı, (2022, 1 Nisan). 1 Nisan 2022 tarihinde <https://ekygm.gov.tr/Home/Index?ReturnUrl=%2f> adresinden erişildi.